

Informacja

o prawach do niemieckich świadczeń emerytalno-rentowych dla byłych zatrudnionych w getcie (tzw. emerytura/renta z tytułu zatrudnienia w getcie zgodnie z Ustawą o wypłacaniu emerytur i rent z tytułu zatrudnienia w getcie ZRBG) przy uwzględnieniu Umowy zawartej między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o eksporcie tych świadczeń dla osób uprawnionych zamieszkałych w Polsce z dnia 05.12.2014 r.

1. O co tu chodzi?

Zgodnie z Ustawą o wypłacaniu emerytur i rent z tytułu zatrudnienia w getcie ZRBG¹ w brzmieniu Ustawy nowelizacyjnej ZRBG okresy pracy w getcie znajdującym się na obszarze wpływów nazistowskich w przypadku osób prześladowanych przez reżim nazistowski uznawane są przy określonych warunkach jako niemieckie okresy składkowe. Z tych okresów może być także wypłacana niemiecka emerytura/renta za granicę. Wyjątek obowiązywał dotychczas w stosunku do prześladowanych, którzy w dniu 31.12.1990 r. i w czasie po tej dacie bez przerwy mieszkają do chwili obecnej w Polsce. Tu regulacje polsko-niemieckiej Umowy emerytalnej zawartej w 1975 roku, stosowanej nadal w ramach europejskich Rozporządzeń o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, uniemożliwiały wypłatę emerytur i rent z tytułu zatrudnienia w getcie. Dzięki nowej Umowie z dnia 05.12.2014 r. została umożliwiona wypłata emerytur i rent z tytułu zatrudnienia w getcie dla osób uprawnionych zamieszkałych w Polsce.

Niezależnie od daty złożenia wniosku emerytura/renta zgodnie z Ustawą ZRBG będzie wypłacana zasadniczo możliwie od jak najszybszej daty rozpoczęcia wypłaty świadczeń emerytalno-rentowych, jednak najwcześniej od dnia 01.07.1997 r.

Naszym celem jest pomóc osobom zainteresowanym w dochodzeniu swoich praw w możliwie jak najszybszym czasie i bez zbędnych formalności. Podając poniższe wyjaśnienia chcemy przekazać Państwu bliższe informacje na temat Ustawy ZRBG. Niniejsze informacje powinny umożliwić Państwu ocenę, czy należą Państwo do kręgu osób uprawnionych zgodnie z Ustawą ZRBG oraz jakie prawa przysługują Państwu w konkretnym przypadku.

2. Jakie warunki należy spełnić w celu zaliczenia okresów składkowych z tytułu zatrudnienia w getcie?

W wyrokach z dnia 2 i 3.6.2009 r. (znak sprawy m. in. B 13 R 81/08 R oraz B 5 R 26/08 R) Federalny Sąd Socjalny (Bundessozialgericht BSG) ustalił nowe kryteria odnośnie uznawania okresów składkowych z tytułu zatrudnienia w getcie zgodnie z Ustawą ZRBG oraz znacznie zredukował wymogi dotyczące cech „zatrudnienia z własnej woli“ oraz „wynagrodzenia“ (Bliższe informacje patrz ustęp 2.3).

W dwóch dalszych wyrokach z dnia 19.5.2009 r. (znak sprawy B 5 R 14/08 R oraz B 5 R 96/07 R) Federalny Sąd Socjalny BSG orzekł poza tym, że prześladowani, którym można uznać okresy składkowe z tytułu zatrudnienia w getcie zgodnie z Ustawą ZRBG, przy rozszerzonych warunkach

1

* Ustawa o wypłacaniu emerytur i rent z tytułu zatrudnienia w getcie ZRBG z dnia 20.06.2002 r. (Federalny Dziennik Ustaw I str. 2074)

** Pierwsza Ustawa o zmianie Ustawy o wypłacaniu emerytur i rent z tytułu zatrudnienia w getcie ZRBG z dnia 15.07.2014 r. (Federalny Dziennik Ustaw I str. 952)

mogą uzyskać okresy zastępcze z tytułu pobytu za granicą do dnia 31.12.1949 r. związanego z prześladowaniem po ukończeniu 14 roku życia. Dodatkowo zaliczenie okresów zastępczych dla byłych zatrudnionych w getcie prowadzi do spełnienia minimalnego okresu ubezpieczenia i zazwyczaj zwiększa kwotę emerytury.

Warunkiem uwzględnienia okresów składkowych z tytułu zatrudnienia w getcie zgodnie z Ustawą ZRBG jest to, że zainteresowany

- jest osobą prześladowaną przez reżim nazistowski w myśl niemieckiej Federalnej Ustawy Odszkodowawczej (Bundesentschädigungsgesetz BEG) (patrz ustęp 2.1) oraz
- przebywał przymusowo w getcie znajdującym się na obszarze wpływów nazistowskich (patrz ustęp 2.2) oraz
- wykonywał pracę odbywającą się z własnej woli za wynagrodzeniem (patrz ustęp 2.3).

Również wdowy wzgl. wdowcy tych osób mają prawa zgodnie z Ustawą ZRBG. W tym przypadku wymienione warunki muszą być spełnione w osobie zmarłego prześladowanego. Następcy praw szczególnych wzgl. spadkobiercy mogą po śmierci osoby prześladowanej dochodzić praw tylko wtedy, gdy złożyła ona już za życia wniosek o emeryturę/rentę. Spadkobiercom nie przysługuje samodzielne prawo złożenia wniosku.

2.1 Status prawny jako osoba prześladowana

Warunkiem uwzględnienia okresów składkowych z tytułu zatrudnienia w getcie jest w pierwszym rzędzie status prawny zainteresowanego jako osoby prześladowanej w myśl § 1 niemieckiej Federalnej Ustawy Odszkodowawczej (Bundesentschädigungsgesetz BEG). W przypadku wniosków o rentę rodzinną wystarczy, jeżeli zmarły był osobą prześladowaną; członek rodziny zmarłego nie musi być osobą prześladowaną.

2.2 Przymusowy pobyt w getcie

Zainteresowany przebywał przymusowo w getcie na terenie zaliczonym do obszaru wpływów reżimu nazistowskiego (na przykład Polska). Pobyt w obozie koncentracyjnym lub obozie pracy nie jest objęty Ustawą ZRBG; te okresy mogą być jednak uwzględnione po ukończeniu 14 roku życia jako okresy zastępcze.

2.3 Wykonywanie zatrudnienia w getcie

Zainteresowany wykonywał pracę w getcie, która odbywała się z własnej woli. Ten warunek spełniony jest przez każdą pracę na podstawie własnych starań lub przez pośrednictwo, jak na przykład Rady Żydów.

Zainteresowany wykonywał pracę za wynagrodzeniem. Wynagrodzenie to wszelka zapłata w formie pieniędzy lub w naturze (na przykład w formie żywności). Wysokość wypłaty nie ma znaczenia. Wystarczy, jeżeli zapewnione było tylko „dowolne utrzymanie”. Poza tym nie chodzi o to, czy wynagrodzenie było wypłacane bezpośrednio pracownikowi getta czy też wpływało do osób trzecich (na przykład do Rady Żydów w celu zaopatrzenia getta).

Uwzględnienie prac przymusowych jako okresów składkowych z tytułu zatrudnienia w getcie **nie** wchodzi w dalszym ciągu w rachubę.

3. Kto zgodnie z tym może otrzymać niemiecką emeryturę / rentę?

Jako niemieckie świadczenia emerytalno-rentowe wchodzi w rachubę przede wszystkim emerytura podstawowa wraz z ukończeniem 65 roku życia albo - po śmierci osoby prześladowanej – renta dla wdów względnie wdowców.

Warunkiem nabycia prawa do niemieckiej emerytury i renty jest jednak spełnienie wymaganego stażu ubezpieczeniowego (minimalnego okresu ubezpieczenia). Staż ubezpieczeniowy wymagany zarówno do emerytury podstawowej jak i do renty dla wdów wzgl. wdowców wynosi pięć lat (60 miesięcy kalendarzowych). Może on być spełniony przez niemieckie okresy składkowe (okresy składkowe z tytułu zatrudnienia w getcie zgodnie z Ustawą ZRBG) i okresy zastępcze (na przykład przez okresy prześladowania przez reżim nazistowski lub pobytu za granicą związanego z prześladowaniem do dnia 31.12.1949 r., przebyte po ukończeniu 14 roku życia). W ramach nowej Umowy z Polską staż

ubezpieczeniowy może być spełniony także przez zsumowanie niemieckich i polskich okresów ubezpieczeniowych. Dzięki temu w przypadku ubezpieczonych, którzy w czerwcu 1997 r. nie ukończyli jeszcze 65 lat, mogą ewentualnie także zostać spełnione warunki stażowo-prawne dla wypłaty wcześniejszej emerytury, najwcześniej od ukończenia 60 roku życia. Wypłata wcześniejszej emerytury między 60 a 65 rokiem życia jest jednak zależna od dochodu. Jeżeli pobierany był dochód z zatrudnienia powyżej dopuszczalnego limitu (na przykład 1997 = 610 DM), emerytura może być wypłacana tylko proporcjonalnie albo wcale.

Instytucje ubezpieczeń emerytalno-rentowych zdecydowały ponadto w drodze wykładni, że uwzględnienie okresu w getcie w zagranicznej emeryturze/rencie nie wyklucza z reguły uznania okresów składkowych z tytułu zatrudnienia w getcie zgodnie z Ustawą ZRBG.

Uwzględniając polsko-niemieckie Porozumienie w celu uniknięcia podwójnego opodatkowania emerytura/renta z tytułu okresów składkowych w getcie nie podlega opodatkowaniu zarówno w Niemczech jak i w Polsce.

4. Wypłata emerytur i rent zgodnie z Ustawą ZRBG

Aby uprawnieni otrzymali należności wzgl. wyrównania możliwie bez utraty czasu, kwoty należności powinny być wypłacane bezpośrednio uprawnionym, a **nie** za pośrednictwem radców prawnych.

5. Co należy mieć na względzie w przypadku jednorazowego świadczenia dla ofiar prześladowań z tytułu uznania zatrudnienia w getcie w wysokości 2.000 Euro?

Prześladowani w myśl § 1 niemieckiej Federalnej Ustawy Odszkodowawczej (Bundesentschädigungsgesetz BEG), którzy pracowali w getcie, mogą zgodnie z Dyrektywą Rządu Federalnego Niemiec² otrzymać w określonych warunkach jednorazowe świadczenie dla ofiar prześladowań z tytułu uznania zatrudnienia w getcie w wysokości 2.000 Euro. Przyznanie świadczenia z tytułu uznania zatrudnienia w getcie było możliwe mimo polsko-niemieckiej Umowy emerytalnej z 1975 r., tak że w wielu przypadkach takie świadczenie zostało już wypłacone osobom uprawnionym w Polsce. Wypłata tego świadczenia nie wyklucza zgodnego z prawem emerytalnym uwzględnienia pracy wyświadczonej w getcie. Jeżeli świadczenie z tytułu uznania zatrudnienia w getcie zostało już przyznane, wówczas z reguły może być przyznane także świadczenie zgodnie z Ustawą ZRBG.

Instytucją właściwą dla wypłaty świadczenia dla ofiar prześladowań z tytułu uznania zatrudnienia w getcie jest Federalny Urząd ds. Służb Centralnych i Nieuregulowanych Spraw Majątkowych (Bundesamt für zentrale Dienste und offene Vermögensfragen BADV), 53221 Bonn. Bliższe informacje są dostępne na stronie internetowej Urzędu BADV: http://www.badv.bund.de/003_menuue_links/f0_ghetto/index.html. Informacje można uzyskać pod numerem serwisu telefonicznego **+49 (0) 228 99 7030 1324** lub pod adresem mailowym ghettoarbeit@badv.bund.de.

6. Kto udziela porad i pomocy?

W ramach niniejszej informacji nie można było oczywiście udzielić odpowiedzi na wszystkie pytania. Poniżej podane są dane kontaktowe poszczególnych instytucji ubezpieczenia emerytalno-rentowego.

Proszę pamiętać: W razie pytań dotyczących indywidualnego postępowania emerytalno-rentowego prosimy o kontakt telefoniczny z instytucją ubezpieczenia emerytalno-rentowego opracowującą daną sprawę. Inne instytucje ubezpieczenia emerytalno-rentowego nie mogą udzielić żadnych informacji odnośnie danego indywidualnego przypadku. O ile prowadzona była już korespondencja z instytucją ubezpieczenia emerytalno-rentowego, to dane kontaktowe są podane na piśmie instytucji ubezpieczenia emerytalno-rentowego.

Deutsche Rentenversicherung Bund 10704 Berlin Telefon: 0049 (0)30-86528988 Fax: 0049 (0)30-86527240
--

² Dyrektywa Rządu Federalnego Niemiec o świadczeniu dla ofiar prześladowań z tytułu uznania zatrudnienia w getcie nie będącego pracą przymusową (Dyrektywa o uznaniu) z dnia 20.12.2011 r. (Monitor Federalny nr 195, str. 4608 z dnia 28.12.2011r.)

Deutsche Rentenversicherung
Berlin-Brandenburg
Knobelsdorffstr. 92
14059 Berlin
Telefon: 0049 (0)30-3002-0
Fax: 0049 (0)30-30021009

Deutsche Rentenversicherung
Knappschaft-Bahn-See
44781 Bochum
Telefon: 0049 (0)234-304-0
Fax: 0049 (0)234-66050